

СЛАВА КАСТРЫЧНІКУ!

1917 СОРАК ПЯЦЬ ГОД 1962

Святочная дэманстрацыя працоўных у Мінску.

Слаўся, Айчына ты наша свабодная!

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЕЙ З СУАЙЧЫННІКАМІ

№ 82 (666)

Кастрычнік 1962 г.

Год выдання 8-ы

Шчыра віншуем

Са святам вас, дарагія землякі, з радасным святам перамогі ў нашай краіне Вялікага Кастрычніка!

Старэйшае пакаленне ведае, якой была наша Радзіма да рэвалюцыі. Не ад добрага жыцця павінны былі пакінуць да рэвалюцыі тэрыторыю Беларусі амаль паўтара мільёна чалавек. Больш 100 тысяч нашых братоў і сясцёр пакінулі Радзіму пры гаспадаранні польскіх памешчыкаў і капіталістаў на тэрыторыі былой Заходняй Беларусі з 1925 па 1933 цяжкія гады. У гады панавання на нашай зямлі самага крывавага і зварынага капіталізму — германскага фашызму з нашай старонкі былі высланы на катаржную работу 380 тысяч хлопцаў і дзяўчат. Усе вы добра ведаеце і адчуваеце, што такое капіталізм. Дзякуючы Вялікаму Кастрычніку беларускі народ стаў гаспадаром сваёй зямлі. Няма патрэбы нашым людзям ехаць за свет шукаць працы: у нас ёсць свае цудоўныя заводы і фабрыкі. Няма патрэбы селяніну ехаць за свет наймацца ў батракі да баўэра ці фермера. Уся зямля ў нас належыць сялянам.

Дзякуючы Вялікаму Кастрычніку Беларусь стала свабоднай, незалежнай рэспублікай. Мы ведаем, што там на чужыне вы былі і застаецеся патрыётамі сваёй Радзімы, у якой усе народы бачаць аплот міру, прагрэсу. **БЕЛАРУСКАЯ СЕКЦЫЯ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЕЙ З СУАЙЧЫННІКАМІ.**

Нашы поспехі, нашы дасягненні ПЕРАМОГА ЭНЕРГЕТЫКАЎ

У дарэвалюцыйнай Беларусі электрычная энергія была здабыткам толькі некалькіх сотняў найбольш багатых сем'яў у трох гарадах Беларусі — Мінску, Гомелі, Магілёве. Усё насельніцтва карысталася або газавымі лямпамі або лучынай.

Толькі пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі пачаліся работы па электрыфікацыі Беларускай рэспублікі. Да 1941 года электраэнергію атрымалі ўсе абласныя гарады рэспублікі і значная колькасць буйных раённых цэнтраў. Магутнасць электрастанцый да гэтага часу ўзрастае ў параўнанні з 1914 годам у 26 разоў, а выпрацоўка электраэнергіі — у 170 разоў.

Найбольшыя поспехі ў электрыфікацыі рэспублікі дасягнуты пасля Айчынай вайны і асабліва за бягучую сямігадовку. У параўнанні з 1941 годам магутнасць электрастанцый у Беларусі ўзрастае больш чым у 10 разоў, а выпрацоўка электраэнергіі — у 1370 разоў.

Вялікімі працоўнымі перамогамі сустракаюць беларускія энергетыкі свята Вялікага Кастрычніка. За 9 месяцаў — на тры месяцы раней устаноўленых урадам тэрмінаў — уведзены і пастаўлены пад нагрузку другі турбагенератар другога блоку Бярозаўскай ДРЭС магутнасцю ў 150 тысяч кілават. Уводзяцца значныя магутнасці на Полацкай цэц і ў г. Мінску. Пабудаваны новыя лініі электраперадач і падстанцыі для забеспячэння электраэнергіяй ад энергасістэмы 42 гарадоў і раённых цэнтраў. У 1962 годзе атрымалі электраэнергію 352 саўгасы і калгасы.

Я. ПЕШАС, старшы інжынер Упраўлення энергетыкі.

У зборачным цэху Мінскага элентратэхнічнага завода.

Савецкай уладзе 45 год! Каля паўстагоддзя існуе і паспяхова развіваецца лад, у якім няма эксплуатацыі чалавека чалавекам, нацыянальнага прыгнёту, лад, у якім чалавек чалавеку брат і друг. Дзякуючы Вялікаму Кастрычніку ўпершыню ў гісторыі перамагла вялікая людская справядлівасць: хто не працуе, той не есць.

Не раз на працягу гэтага кароткага для гісторыі адрэзку часу людзі, якія не працуюць, а за кошт чужога мазаля і поту хочучы не толькі смачна есці, але і капіць багацце і панаваць, спрабавалі знішчыць лад, які сцвярджае Мір, Свабоду, Працу, Братэрства і Роўнасць.

Хутка пасля рэвалюцыі на маладую рэспубліку Саветаў быў арганізаваны паход інтэрвентаў 14-ці дзяржаў. Амерыканскія войскі высадзіліся ў Мурманску, Архангельску і на Далёкім Усходзе. Англія высадзіла свае войскі ў Архангельску і захапіла Баку. Францыя высадзіла войскі ў Адэсе, Японія — у Прымор'і. Імперыялістычныя дзяржавы, палітычныя дзеячы якіх часта любяць пагаварыць аб свабодзе і незалежнасці, стварылі ў нашай краіне контррэвалюцыйныя арміі Калчака, Дзянікіна, Юдзеніча, Врангеля. Яны забяспечылі гэтыя арміі зброяй, танкамі, самалётамі, абмундзіраваннем і грашыма. А вынік: вызвалены рэвалюцыйны народ прагнаў інтэрвенцыйныя арміі і арміі іх наймітаў нягледзячы на тое, што гэтыя ўзброеныя да зубоў сілы былі лепш апрануты і накормлены.

На краіну Саветаў ішлі з вайной кайзер Вільгельм і дыктатар Пілсудскі. Апошні нават захапіў Мінск і Кіеў, але хуценька пакаціўся назад. Гітлер дайшоў далей, аж да Масквы і Волгаграда, але бег назад хутчэй, чым ішоў уперад.

Чаму ж шматлікім ворагам Савецкай улады не ўдалося задушыць яе? Бо гэта ўлада рабочых і сялян, улада працоўных, і каб задушыць Савецкую ўладу, трэба знішчыць 200-мільённы народ.

Цяпер не толькі нашы прыяцелі, але і ворагі, якім нянавісць да Савецкай улады не зацьміла розум, бачаць і прызнаюць, што Савецкая краіна дасягнула здзіўляючых поспехаў у развіцці навукі і тэхнікі. Тэхніка і навука далі савецкаму народу магчымасць першым пранікнуць у космас, дасягнуць Месяца, атрымаць наймагутнейшую зброю ў мэтах абароны заваёў Кастрычніка, выкарыстаць яе ў мірных мэтах. Але самая моцная зброя, якой валодае савецкі народ і якой не мае ніякая капіталістычная дзяржава, — гэта дружба паміж народамі. Ліквідацыя сацыяльнай няроўнасці дала магчымасць нашай Камуністычнай партыі правільна вырашыць нацыянальнае пытанне. Іменна таму, што ў Савецкай краіне няма эксплуатацыйнага пытання, і ўсё нацыянальнасцей могуць дружна гаспадарыць на сваёй вольнай зямлі, дапамаганучы адзін аднаму ў працы, а ў ліхую гадзіну — у барацьбе.

Нацыяналісты ўсіх колераў таксама браліся і бяруцца цяпер вырашыць нацыянальнае пытанне. На першы план яны пры гэтым высуваюць варожасць паміж народамі. Беларускія нацыяналісты бачаць Беларусь ад Балтыйскага мора да Чарнігава і ад Смаленска амаль да Варшавы. Літоўскія нацыяналісты крычаць аб вялікай Літве ад Балтыкі да Чорнага мора. Не менш агрэсіўныя планы і украінскія нацыяналістаў. Калі б нашы народы вырашалі такім шляхам нацыянальнае пытанне, яно б ніколі не было вырашана, і ўсе суседнія краіны жылі б паміж сабой у сварцы. У выніку гэтага кожная з краін паасобку была б залежнай ад імперыялістычных дзяржаў. Толькі ленынская нацыянальная палітыка, якой кіруецца ў сваёй практычнай дзейнасці Камуністычная партыя, дала магчымасць кожнай Савецкай Рэспубліцы быць вольнай і незалежнай.

Беларускаму народу заўсёды быў чужы зварыны нацыяналізм з яго тупой палітыкай нацыянальнай абмежаванасці. Дзякуючы братэрскай дружбе з вялікім рускім, украінскім, літоўскім і іншымі народамі, Савецкая Беларусь займае сёння пачэснае месца сярод братніх рэспублік і на міжнароднай арэне як суверэнная дзяржава.

Савецкай уладзе — 45 год! Для чалавека гэта ўзрост салідны. Для развіцця цэлага народа — гэта юнацкі ўзрост. І калі памножыць гады стваральнай працы на дасягненні, то мы ўбачым здзіўляючую карціну таго, што можа стварыць толькі сапраўды свабодны чалавек.

НАША АГУЛЬНАЕ СВЯТА

Ніколі не забудзем паездку на Радзіму. Там у вас у Мінску мы цудоўна правялі час і шчыра дзякуем за добрую гасціннасць і сардэчную сустрэчу. Вялікае вам дзякуй, дарагія нашы браты і сёстры!

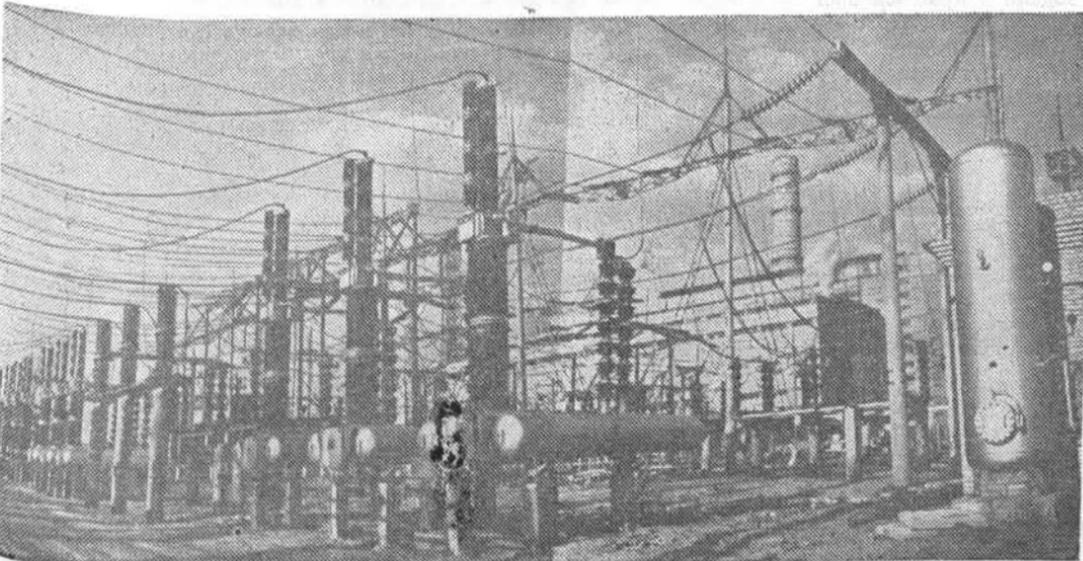
Зараз набліжаецца свята Вялікага Кастрычніка. Усё сьвядомае насельніцтва свету шануе гэтае свята. І мы тут таксама. Мы вітаем усіх нашых братоў і сясцёр, якія будуць святкаваць вялікае Кастрычніцкае свята і ўдзельнічаць у святочных дэманстрацыях. Мы тут ганарымся вашымі вялікімі да-

сягненнямі і поспехамі. Жадаем вам яшчэ большых поспехаў. Увесь свет глядзіць на вас і здзіўляецца вашым дасягненням. Вашы героі-лётчыкі і касманаўты заслужылі вялікай павагі. Яны сваім геройствам даказалі ўсяму свету магутнасць сваёй Радзімы. Мы ўдзячны савецкім кіраўнікам за тое, што яны вядуць людзей да лепшага жыцця.

Няхай жыве наша Радзіма і наш савецкі народ!

Марыя ПЯЦЮШЫНА.

ЗША.

Агульны выгляд Бярозаўскай ДРЭС з боку падстанцыі.

Фота В. Германа.

Нашы поспехі,
нашы дасягненні

СПРАВЫ СТАНКАБУДАЎНІКОЎ

Мінскі завод аўтаматычных ліній — адзін з найбольш малядых станкабудавальніц Беларусі. Толькі ў канцы 1957 года ён выпусціў сваю першую прадукцыю — агрэгатныя станкі. Але і за гэты кароткі тэрмін МЗАЛ ператварыўся ў адзін з буйнейшых заводаў аўтаматычных ліній не толькі ў нашай краіне, але і ва ўсім свеце.

У сучасны момант няма ніводнай рэспублікі, ні аднаго аўтаматэльнага, трактарнага завода, завода сельскагаспадарчай машынабудавання, якія не атрымлівалі б станкі і аўтаматычныя лініі з маркай «МЗАЛ».

Напярэдадні свята мы пабывалі ў канструктарскім бюро гэтага прадпрыемства. У ім працуюць звыш 700 канструктараў, інжынераў і тэхнікаў. Смела, арыгнальна вырашаюць маладыя вынаходнікі самыя складаныя пытанні і праблемы.

У сучасны момант СКБ рытуе праектную дакументацыю на агрэгатныя станкі і аўтаматычныя лініі. Ствараюцца аўтаматычныя лініі для Мінскага і Волгаградскага трактарных заводаў, Горкаўскага аўтаматэльнага завода і іншых прамысловых прадпрыемстваў краіны. Адна з асноўных задач калектыву — пусціць Мінскі матарны завод.

У апошні час тут створана і здарэна Дзяржаўнай камісія сэрвія славых сталаў, рад станкаў для ўманціравання ў аўтаматычныя лініі. Высокую ацэнку атрымалі новыя станкі: СМ-5 — зубазакругляючы станок, у якім закладзена новая ідэя закружэння зубоў зубчатых колаў (канструктары Васільеў і Людвіг), і СМ-8 — такарны паўаўтамат, створаны на базе ўніфікаваных вузлоў. Стварэнне гэтых станкаў дазволіць значна павысіць прадукцыйнасць працы і палепшыць магчымасць ўманціравання абсталявання ў аўтаматычныя лініі.

ВЕЛІЗАРНЫЯ ЗМЕНИ

В. І. КАЗЛОУ,
Старшыня Прэзідыума
Вярхоўнага Савета БССР

ўсе правы чалавека і грамадзяніна.

Народ і краіна як бы нарадзіліся занава.

Беларускі народ атрымаў сваю дзяржаўнасць, мае сваю Канстытуцыю. Вышэйшым органам дзяржаўнай улады рэспублікі з'яўляецца Вярхоўны Савет. У яго складзе 407 народных выбарнікаў, сярод якіх больш палавіны рабочых і сялян, непасрэдна занятых у прамысловасці і сельскагаспадарчай вытворчасці. У складзе Вярхоўнага Савета рэспублікі — 149 жанчын.

Беларусь — адна з пятнаццаці суверэнных рэспублік, якія ўваходзяць у склад Савецкага Саюза. У Вярхоўным Савете СССР рэспубліку прадстаўляюць 56 дэпутатаў: 31 у Савете Саюза і 25 — у Савете Нацыянальнасцей. Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР з'яўляецца намеснікам Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, а Старшыня Савета Міністраў БССР — членам агульнасаюзнага ўрада.

Беларуская рэспубліка, роўная сярод роўных, праз сваіх прадстаўнікоў у вярхоўным органе дзяржаўнай улады СССР удзельнічае ў вырашэнні важнейшых пытанняў жыцця нашай дзяржавы, яго унутранай і міжнароднай палітыкі.

Беларусь шырока прадстаўлена на міжнароднай арэне. Яна з'яўляецца заснавальнікам і членам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, выбіралася членам яе Эканамічнага і Сацыяльнага Савета, Камісіі па эканоміцы і занятасці, Камісіі па правах чалавека, выканкома Міжнароднага дзіцячага фонду, Камісіі па правах жанчын, Транспартнай камісіі. Беларусь з'яўляецца ўдзельнікам такіх міжнародных арганізацый, як ЮНЕСКО, Еўрапейская Эканамічная Камісія, Сусветны паштовы саюз, Міжнародная арганізацыя працы, Міжнароднае агенцтва па атамнай энергіі і іншыя.

Поспехі рэспублікі ў развіцці народнай гаспадаркі і культуры, у павышэнні дабрабыту народа, да-

сягнутыя за гады Савецкай улады, сапраўды неабсяжныя. Стала ўжо цяжка параўноўваць тое, што было, з тым, што стала. Зусім іншая краіна, зусім іншы народ!

Дастаткова сказаць, што аб'ём валавой прадукцыі рэспублікі вырас у параўнанні з дэрэвалюцыйным часам прыкладна ў сорак разоў. І гэта нягледзячы на тое, што ў выніку вайны і фашыскай акупацыі мы страцілі мільёны людзей, што прамысловасць сельскай гаспадаркі былі разбураны дашчэнт і практычна народную гаспадарку рэспублікі дэвалюцыя ствараць занава.

Беларусь, якая да Кастрычніцкай рэвалюцыі «славілася» пясчым, лесам і дзёгцем, цяпер выпускае сталь і пркат, аўтаматэльныя трактары, станкі і аўтаматычныя

[Заканчэнне на 3-й стар.]

На здымку: выступленне самадзейных артыстаў Мінскага трактарнага завода на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР. Выконваецца беларускі народны танец «Лявоніха».

Снавальшчыца Людміла Гарашэва пасля заканчэння 10 класаў прыйшла на Аршанскі лётна-камбінат. Зараз яна змагаецца за званне ўдарніцы камуністычнай працы.

Падзеі, навіны, факты

ПОЛАЦК. У майстэрнях мантанга ўпраўлення «Нафтазаводмантанж» уступіла ў строй аўтаматычная лінія. З дапамогай яе можна будзе за змену зварваць трубы даўжынёй у паўкіламетра.

СТОУБЦЫ. Штогод узрастаюць даходы калгаса «Чырвоны Кастрычнік». Частку іх арцель выдаткоўвае на будаўніцтва культурна-бытавых памяшканняў. Тут заканчваецца будаўніцтва новага клуба з глядзельнай залай на 250 месцаў і пакоямі для работы гурткаў мастацкай самадзейнасці. Стаўбцоўскі райпрамкамбінат зрабіў для клуба мэблю.

Дзверы клуба гасцінна расчыніцца перад хлебарабамі ў дзень 45-й гадавіны Вялікага Кастрычніка.

Магілёўскі завод пад'ёмна-транспартнага абсталявання ў бліжэйшы час выпусціць вопытную партыю бульдозераў да дзюхоўсэвага цягача магутнасцю ў 240 к.с.

МЫ БУДУЕМ

Мы будзем. Кожны вымаўляе гэтыя словы па-свойму, але сутнасць іх адна: савецкія людзі жадаюць зрабіць сваё жыццё больш прыгожым, больш поўным. І не толькі жадаюць, але і маюць магчымасць. З кожным месяцам, з кожным днём яны пераўтвараюць свой родны край, упрыгожваюць яго новымі гарадамі, рабочымі пасёлкамі, вёскамі.

На карце Беларусі з'явіліся новыя гарады — Нова-Палацк, Салігорск, Светлагорск, Белаазёрск. Выраслі новыя кварталы ў Віцебску, Гомелі, Магілёве, Гродна і іншых гарадах рэспублікі.

Беларуская сталіца. Бурнае жыццё Мінска з яго развітай буйнай прамысловасцю і высокай культурай хутка павялічвае межы горада. Цяжка паверыць, што там, дзе яшчэ зусім нядаўна стаялі адзінокія, струхлелыя за сваё доўгае жыццё драўляныя домікі, за кароткі тэрмін паўсталі сучасныя, шматпавярховыя буйнаблочныя і буйнапанельныя будынкі. Некалі паўзабалочаныя, пустыя мясціны мінчане ператварылі ў цудоўныя гарадкі і мікра-раёны. Паглядзіш навокал — і ўбачыш новыя белакаменныя карпусы, іх прыгожае ўбранне. А ў многіх месцах яшчэ маячаць узнятыя ў вышыню стрэлы вежавых краўцаў. Тут яшчэ ідзе будаўніцтва. Узводзяцца прамысловыя прадпрыемствы, школы, бальніцы, клубы, магазіны...

Асабліва вялікая ўвага надаецца ў нас жыллёваму будаўніцтву. У гэтым годзе працоўныя Беларусі атрымаюць

50 тысяч добраўпарадкаваных кватэр. Толькі перад кастрычніцкімі святамі ў Беларусі 15 тысяч сем'яў справядліва нааселле. Гэта па ўсёй рэспубліцы.

А колькі кватэр атрымаюць нааселы ў адным горадзе, скажам у Мінску? Аб гэтым расказаў загадчык кватэрным аддзелам Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных Федар Іванавіч Куляшоў:

— Напярэдадні свята ў новыя добраўпарадкаваныя кватэры ўсёліцца больш дзвюх тысяч сем'яў рабочых, служачых, пенсінераў. Светлыя зручныя жыллыя дамы пабудаваны ва ўсіх кутках нашага горада: у мікра-раёнах Савецкага, Фрунзенскага і Заводскага раёнаў, у рабочых пасёлках аўтаматэлібудуаўнікоў, трактаразаводцаў, тэкстыльшчыкаў. У новыя раёны і кварталы праведзены тралейбусныя, аўтобусныя або трамвайныя лініі.

Будзе ў нас і каля 1 500 маленькіх наваёлаў. Новыя дзіцячыя сады і яслі атрымаюць дзеці работнікаў трактарнага завода, цэц-2, Акадэміі навук, Белкаапсаюза, настаўнікаў, урачоў, будаўнікоў.

Па вуліцах Няжданава, Якуба Коласа, Дзяржынскаму шасэ і ў пасёлку Масюкоўшчына ўступілі ў строй новыя школы-інтэрнаты. Усім наваёлам, маленькім і дарослым, хочацца пажадаць добрага, шчаслівага жыцця.

На здымку, які вы бачыце ўнізе, новая плошча імя Калініна ў Мінску. Там, дзе стаяць гэтыя шматпавярховыя жыллыя дамы, яшчэ зусім нядаўна была пустэча.

Нашы поспехі,
нашы дасягненні

ДАСЛЕДАВАННІ МОВАЗНАЎЦАЎ

Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа Акадэміі навук БССР з кожным годам усё шырэй разгортвае сваю работу. Напярэдадні 45-й гадавіны Кастрычніка выйшаў з друку і паступіў у продаж Беларуска-рускі слоўнік. Гэта шматгадовая праца калектыву беларускіх лексікографіў, які ўзначаліў акадэмік К. К. Крапіва. У слоўніку ўпершыню сабрана ў такой колькасці (90.000) лексіка роднай мовы. Грамадскасць з вялікай цікавасцю сустраля яго паяўленне. Зараз беларускія лексікографы працуюць над чатырохтомным тлумачальным слоўнікам беларускай мовы.

Ужо здадзена ў друк і ў першай палавіне 1963 года выйдзе ў свет фундаментальная работа па беларускай дыялекталогіі — Атлас беларускай мовы. Больш за 10 гадоў працаваў над ім калектыв беларускіх дыялектолагаў. Абследаваны гаворкі больш тысячы населеных пунктаў Беларусі на зараней выпрацаванай сетцы і праграме і складзена 340 карт. Атлас адкажа на любое пытанне, звязанае з распаўсюджаннем той ці іншай моўнай з'явы на тэрыторыі Беларусі. Паступова ўсё шырэй разгортваецца работа па збору матэрыялаў дыялектнай лексікі для будучага абласнога тлумачальнага слоўніка.

У хуткім часе выйдзе таксама з друку і першы том акадэмічнай граматыкі беларускай мовы. Гэта фундаментальная праца, якая будзе складацца з двух тамоў, дасць поўнае граматычнае апісанне беларускай літаратурнай мовы ва ўсіх яе фанетычных, марфалагічных і сінтаксічных з'явах.

У апошні час выйшаў з друку рад новых падручнікаў па мове, сярод якіх «Нарысы па гісторыі беларускай мовы». Здадзена ў друк падручнік для вучы на беларускай дыялекталогіі.

Распачата выданне беларускіх помнікаў. У бліжэйшы час выйдзе ў свет такі беларускі помнік старой пісьменнасці, як «Александрія». Падрыхтаваны слоўнікі грамадска-палітычнай, батанічнай і сельскагаспадарчай тэрміналогіі.

М. ЛОБАН,

Кандыдат філалагічных навук, загадчык сектара лексікалогіі і лексікаграфіі.

ВЕЛІЗАРНЫЯ ЗМЭНЫ

[Пачатак на 2-й стар.]

лініі, найскладанейшыя прыборы, будаўнічыя механізмы, падшыпнікі і электраматоры, мноства марак сельскагаспадарчых машын, матэрыялы і веласіпеды, тэлевізары, радыёпрыёмнікі, фотаапараты, гадзіннікі, швейныя машыны, шарцыяны і льяныя тканіны, штучнае валакно, абутак, адзенне, мэбля і сотні іншых відаў прамысловай прадукцыі.

Наша рэспубліка, насельніцтва якой складае каля чатырох працэнтаў насельніцтва СССР, выпускае звыш 15 працэнтаў агульнасаюзнага выпуску трактараў, 11,3 працэнта металарэжучых станкоў, 13,4 працэнта веласіпедоў, 15,5 працэнта здабычы торфу, 10,5 працэнта льяных тканін.

Цяпер на 1 000 жыхароў у Беларусі выпускаецца металарэжучых станкоў больш, чым у ЗША, Англіі, Францыі, Японіі, аўтамабіляў — больш, чым у Італіі, трактараў — больш, чым у ЗША і Францыі, матэрыялаў — больш, чым у Англіі і Заходняй Германіі. Прадукцыя з маркі беларускіх заводаў і фабрык разыходзіцца па ўсяму свету: яе купляюць 53 краіны.

Карэнныя змены адбыліся ў вёсках. Старой вёсцы з яе галечай і бяспраедам няма. Ёсць новая вёска з трактарамі і камбайнамі, са школамі, клубамі і бібліятэкамі, з электрычнасцю і тэлебачаннем. Змяніўся характар сялянскай працы і сама псіхалогія селяніна. З

дробнага ўласніка, усе помыслы і інтарэсы яго агарніліся вакол свайго шматка зямлі, ён стаў калектывістам, чалавекам, якому даступны ўсе заваёвы чалавечай культуры, які свядома будзе новае жыццё.

Беларусь ператварылася ў краіну сучаснай пісьменнасці і высокай культуры. Яна мае сваю нацыянальную Акадэмію навук, свой, заснаваны на ініцыятыве Ул. І. Леніна, універсітэт, 24 іншыя вышэйшыя навучальныя ўстановы. Па колькасці студэнтаў і вучняў сярэдніх школ у разліку на тысячу насельніцтва Беларусь даўно пакінула ззаду ЗША, Англію, Францыю і іншыя краіны капіталістычнага Захаду.

Поспехі, якіх дасягнула Беларусь у развіцці эканомікі і культуры, заваяваны з дапамогай усіх народаў СССР і, у першую чаргу, братняга рускага народа. У Дзяржаўным гімне БССР яеца:

Мы, беларусы, з братняю Русскай Разам шукалі к шчасцю дарог...

Усе тыя велізарныя змены, якія адбыліся ў нашай рэспубліцы, — вынік вялікай арганізатарскай работы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, вышэйшай мэтай якой з'яўляецца ішчасце і добрабыт савецкага чалавека.

Поспехі нашы несумненныя. Яны відаць усяму свету. Яшчэ больш радасныя перспектывы адкрыла перад намі Праграма КПСС, прынятая XXII з'ездам партыі.

Дапамог сябру

піша. Ён адказаў, што яму гаварылі, што быццам бы рускія расстралілі семі ўсіх тых, хто служыў ў нямецкай арміі. Але я даказаў яму, што гэта хлусня, што многія з тых, хто служылі ў немцаў, атрымліваюць пісьмы. Я прачытаў яму свае пісьмы і параіў напісаць пісьмо дамоў. Ён так і зрабіў.

Праз два месяцы ён атрымаў адказ: дома ўсе жывы і здаровыя. Сёстры прыслалі яму фотакарткі. Адна з іх працуе медыкамі ў шпіталі.

Пасля гэтага ён шкадаваў, што баяўся і не

напісаў дамоў раней. Цяпер ён больш ніколі не паверыць тым людзям, якія льюць бруд на Радзіму. Зараз ён больш не скардзіцца, што ў яго баліць сэрца.

Вось бачыце, чалавек захварэў, у яго душа балела па Радзіме. Гэта толькі адзін прыклад, а іх можна прывесці мноства.

Мы жывём у Аўстраліі і павінны падпарадкавацца тутэйшым законам. Але не павінны лідзі бруд на сваю Радзіму, выдумляць розныя небыліцы, а гаварыць толькі праўду.

Я наведваў выстаўку карцін пры Савецкім

пасольстве ў Канберы. Нацыяналісты палохалі, што тыя, хто прыходзіць на выстаўку, павінны пакінуць сваё прозвішча. Некаторыя ішлі на выстаўку і нават баяліся гаварыць там на роднай мове.

Я прышоў туды і адразу на роднай мове спытаў прадстаўніка пасольства, ці трэба пакідаць сваё прозвішча. Ён растлумачыў мне, што калі хто хоча напісаць свае ўражанні аб выстаўцы, то — калі ласка. А калі не, дык гэта не абавязкова.

Я напісаў некалькі слоў і падпісаў іх сваім прозвішчам. А некаторыя, нечага баючыся, нават не наведвалі выстаўкі.

І. П.

Аўстралія.

«Ёсць такая партыя!» Рэпрадукцыя з карціны беларускага мастака А. Шыбіна.

Ілья ГУРСКІ, пісьменнік

Ад штурму Зімяга да штурму

Космасу

Калі я юнаком працаваў на Абухаўскім заводзе ў Петраградзе, мне пашанцавала — я бачыў жывога Леніна і чуў яго голас.

Многа выдатных дзеячоў большавіцкай партыі выступала тады на нашым заводзе. Але асабліва моцнае, незабыўнае ўражанне засталася ад выступлення Уладзіміра Ільіча. Гэта было ў другой палове мая 1917 года. Ішоў мітынг. Яшчэ за некалькі дзён да гэтага гаварылі, што чакаецца выступленне Леніна, а таму сабралася каля дваццаці тысяч чалавек. Там былі не толькі абухаўцы, але і рабочыя з іншых фабрык і заводаў Неўскай заставы.

На мітынгу выступаў з прамовай эсэр Якаўлеў. Але яго ніхто не слухаў. З аднаго боку калі мяне сядзелі мае сябры, Піліп і Ніканор, качагары, у зашмалцаванай адзежы, а з другога — меншавікі з аптычных майстэрняў, у добрых касцюмах і з галыштукімі, так званая рабочая арыстакратыя.

Раптам па натоўпу пракацілася:

— Ленін!
Заварушыліся рабочыя, загаманілі, закалыхалася мора людское.

— Дзе Ленін? Дзе Ленін? — пыталіся адзін у аднаго.

— Вунь Ленін! — сказаў нехта.

Усе павярнулі галовы да вялізных варот, адкуль імклівай хадой ішоў сярэдняга росту чалавек у чорным паліто і зелянаватай кепцы. Гэта і быў Уладзімір Ільіч. За ім крочыла

невялікая група абухаўскіх большавікоў. Перад ім расступаліся, даючы дарогу. Ленін падняўся на трыбуну і распаўнуўся.

— Бачылі вы яго, адчуваеце сябе гаспадаром, — прашыпеў меншавік.

— Але, прыйшоў сапраўдны гаспадар, які дбае аб будучыні Расіі. — сказаў пажылы рабочы.

Уладзімір Ільіч, спачатку прыжмурыўся, а потым бліснуўшы вачыма, ускінуў левую руку, як бы заклікаючы наперад, абаяўся правай на поручні і трохі картавачы загаварыў простымі, зразумелымі нам словамі. Ленін гаварыў аб задачах рэвалюцыйнага пралетарыяту, у якога дарогі з буржуазіяй зусім розныя. Своеасаблівае сучаснае моманту ў Расіі характарызуецца тым, што ў сілу недастатковай свядомасці і арганізаванасці пралетарыяту ўладу захапіла буржуазія. Часовы ўрад, у які ўвайшлі і «сацыялісты» тыпу Чарнова, наскрозь Ілжывы, контррэвалюцыйны, а таму рэвалюцыйны пралетарыят не будзе яго падтрымліваць. Раскрываючы рабочым класавую сутнасць двоеўладдзя, ён высунуў патрабаванне стварыць рэспубліку Саветаў. І трэба было бачыць, з якой прагнасцю і ўвагай лавілі рабочыя кожнае слова Ільіча...

Адзін з меншавікоў, які сядзеў недалёка ад нас, не вытрымаў, забразгаў жалезам. Гэта было сігналам. Пачалося бразганне і ў іншых месцах.

— Далоў! — пачуўся ахрыплы голас.

— Не перашкаджайце! — закрычаў пажылы рабочы.

Узняўся шум, прадаўжаць гаварыць нельга было. Уладзімір Ільіч, засунуўшы пальцы за камізэльку, прыжмурыўшы вочы, спакойна стаяў.

— Ты скажы лепей, як ты ехаў у пламбраваным вагоне! — злосна выгукнуў меншавік, што бразгаў жалезам.

— Што ты плячеш! — накінуўся на яго пажылы чалавек.

— От шалудзька!

Пачуўся смех.

— Ну-ну! — прыгразіў меншавік.

— Не нукай, не запрог! — падтрымаў рабочыя.

Натоўп загуў. Потым стала ціха.

Ленін, пасміхаючыся, адказаў, што ўсё гэта выдумкі меншавікоў і эсэраў, якія паклёпнічаюць на большавікоў і на яго, Леніна. Але хлусня — рэч не

жывучая. У яе кароткі век. У большавікоў сумленне чыстае, і толькі яны дбаюць аб добрабыце і шчасці рабочых, сялян і інтэлігенцы. Далей Уладзімір Ільіч растлумачыў, у чым Ілжывасць Часовага ўрада, што вайна, якую ён вядзе, — грабежніцкая імперыялістычная вайна, а таму з боку пралетарыяту не павінна быць ніякай уступкі «рэвалюцыйнаму абаронніцтву». Часовы ўрад на чале з Керанскім з'яўляецца ўрадам капіталістаў і памешчыкаў, найбольшых ворагаў міру і сацыялізма.

А калі Ленін стаў гаварыць аб неабходнасці канфіскацыі ўсіх памешчыцкіх зямель, зноў узняўся шум, у майстэрню па вузкакалейцы ўехаў паравоз і стаў свістаць, не даючы гаварыць прамоўцы. Да паравоза кінуліся некалькі рабочых і загадалі машыністу (меншавіку) неадкладна спыніць свісткі.

Потым Уладзімір Ільіч гаварыў аб вайне, заклікаў рабочых усімі сіламі змагацца супраць яе. Вайна, якую вядзе Часовы ўрад, — злачынная вайна, яе хутчэй трэба канчаць.

Скончыўшы прамову, Ленін у суправаджэнні большавікоў адразу пайшоў. Рабочыя цёпла праводзілі яго. Яны былі пад вялікім уражаннем прамовы правадыра, які прымусіў кожнага задумацца як аб лёсе рэвалюцыі, так і аб сваім асабістым жыцці, бо ясна стала, што згодніцкая палітыка да добра не давядзе.

Пасля спрабавалі гаварыць меншавікі і эсэры, але ніхто іх не хацеў слухаць і яны сыходзілі з трыбуны. Мітынг скончыўся.

25 кастрычніка 1917 года ў Расіі пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі на чале з Леніным адбылася Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя. Рабочыя і сяляне ўзялі ўладу ў свае рукі. А ў верасні 1917 года Ленін зрабіў вывад: «Або загінуць, або дагнаць перадавыя краіны і перагнаць іх таксама і эканамічна... Загінуць або поўным ходам рушыць наперад. Так пастаўлена пытанне гісторыі». І нягледзячы на дзве вялікія вайны, якія былі навазаны імперыялістамі Савецкаму Саюзу, народы нашай Радзімы пад кіраўніцтвам ленинскай партыі здзейснілі подзвіг і вырваліся наперад. Савецкі Саюз стаў адной з самых перадавых у эканамічных адносінах дзяржаў свету.

Ад штурму Зімяга да штурму Космасу — такі шлях гераічнага савецкага народа. Мы перамаглі таму, што былі вернымі вучэнню марксізма-ленінізма, што заўсёды раіліся з Леніным, найвялікшым чалавекам XX стагоддзя.

Працяг размовы

У 1947 годзе эмігрант Максім Батура падаў дакументы ў Савецкае пасольства ў Францыі з просьбай прыняць яго ў сям'ю грамадзян СССР і дазволіць выехаць на пастаяннае месцажыхарства ў родныя мясціны — у Беларусь. Чуткі аб гэтым дайшлі да Аўгуста Буле, гаспадара лесавада, дзе працаваў Батура. Праз свайго прадстаўніка гаспадар запрасіў рабочага да сябе.

— З чаго б гэта? — здзівіўся Батура. — Падобнага ніколі раней не было.

У прызначаны час Максім Батура прышоў да заводчыка. Аўгуст Буле ветліва прыняў яго ў вялікай гасцінай, запрасіў нават сесці ў мяккае крэсла і павёў размову, якая моцна запомнілася Батуру.

— Я чуў, што вы збіраецеся ехаць у Савецкую Расію. Гэта праўда? — запытаўся заводчык.

— Так, пан Буле, праўда. Мая сям'я вырашыла ехаць на Радзіму.

— Не едзь у Расію. У Расіі разруха, жыць няма дзе, людзі галадаюць, там ты не знойдзеш работы.

— Так, я ведаю, што вайна прынесла многа гора майй Радзіме, што там многа разбурэнняў. Але тым больш важна для мяне ўкласці долю сваёй працы ў аднаўленне разбуранага, у будаўніцтва новага жыцця, — адказаў Батура.

— Запомні яшчэ адну акалічнасць. Прыедзеш туды, дзяцей забяруць ад вас. Бо ў Саветаў іншыя парадкі, чым у нас, — не сунімаўся Буле.

Развітаўся Батура з заводчыкам, прадаў сваю хаціну і паехаў на Радзіму. Расказваючы аб усім гэтым нам, ён хоча прадоўжыць размову з панам Буле.

— Я жыў у горадзе Брэсце, у сябе на радзіме. Жыву ў добрай кватэры, працую майстрам будаўнічага трэста № 8, будую прыгожыя, дабrotныя, светлыя жыллыя дамы, школы, бальніцы, прадпрыемствы. Разруха, прычыненая вайной, цалкам л'к'адавана.

Калісьці Брэст быў заштатным гарадком з дробнай гаматужнай прамысловасцю ды паўпадзальнымі прыватнымі гандлёвымі крамамі. Самымі вялікімі будынкамі былі двухпавярховыя дамы. Цяпер гэта буйны горад з пяці- і нават сяміпавярховымі дамамі. Вуліцы ўкладзены каменем, пакрыты асфальтам. Многа сквераў, бульвараў. Пасля вайны пабудаваны такія буйныя прадпрыемствы, як завод «Газаапарат», дывановы камбінат, малаказавод, мясакамбінат. У цэнтры красуецца трохпавярховы ўнівермаг, адкрыты новы чацвёрты па ліку шыроказакранны кінатэатр «Мір». Есць свой драматычны тэатр, тэле студыя, Дом тэхнікі, два

музеі, Дом народнай творчасці. Многа бібліятэк, клубаў. Адкрыты дзесяткі прадуктовых і прамтаварных магазінаў. У горадзе семнаццаць школ. Есць педагагічны інстытут. Напярэдадні 1962 года адкрыты новы Палац піянераў.

Я, здаецца, вельмі захапіўся расказам аб сваім родным горадзе. Бадай, хопіць аб гэтым. Пяройдзем да іншага пытання. Вы, пан Буле, перад маім ад'ездам гаварылі, што нашы дзеці будуць адарваны ад нас. Тут вы ў нейкай меры мелі рацыю. Дзеці сапраўды зараз знаходзяцца не з намі. Старэйшы сын Сцяпан на сваёй роднай зямлі паспеў скончыць Мінскі інстытут замежных моў і цяпер працуе там выкладчыкам. Другі мой сын Георгій таксама не з намі. Ён закончыў вучобу ў будаўнічым інстытуце горада Кіева і з дыпламам інжынера прыбыў на Жабінкаўскі цукровы завод, што ў трыццаці кіламетрах ад Брэста.

Інжынер. Выкладчык вчу. Аб такім я нават не мог марыць у Францыі... А ў краіне Саветаў гэта стала явай.

Вы, пан Буле, гаварылі, што ва ўладзе ў СССР стаяць людзі далёкія ад народа, ад яго інтарэсаў. Хлусня! Я не буду гаварыць аб мясцовых Саветах, дэпутатамі якіх з'яўляюцца многія мае сябры па рабоце. Возьмем Вярхоўныя Саветы Беларусі і Саюза ССР. Хто ад нашай вобласці з'яўляецца дэпутатамі Вярхоўнага Савета БССР? Гэта работніца Брэсцкага гарадскога прамкамбіната Яфім'я Разанка, даярка прыгараднага калгаса імя Жданава Лідзія Асюк, старшыня сельгасарцелі «Рассвет» Маларыцкага раёна Наталля Алексік, урач Бярозаўскай раённай бальніцы Мікалай Вайцёнак, звенявая па кукурузе Марыя Раткевіч, слесар Міхаіл Наумаў, аграном Любоў Шаранава, інжынер Ніна Носава, свінарка Сцепаніда Ільчук і іншыя такія ж працавітыя людзі.

18 сакавіка ў нашай краіне адбыліся выбары ў Вярхоўны Савет СССР — вышэйшы орган дзяржаўнай улады краіны. Брэстаўчане сваімі дэпутатамі, побач з віднымі грамадскімі дзеячамі, выбіралі машыніста Брэсцкага паравознага дэпо Аляксандра Варшыцкага, даярку калгаса «Савецкая Беларусь» Любоў Нічыпарук, брыгадзіра сельгасарцелі «Новы шлях» Надзею Місюк, свінарку калгаса «Радзіма» Валянціну Міхальчук. Вось хто стаіць у нас ва ўладзе.

Так закончыў свой расказ рээмігрант Максім Батура. З ім нельга не пагадзіцца. На зямлі бацькоў, вызваленай з-пад улады эксплуатацараў, народ стаў гаспадаром жыцця.

I. ЧАРНЯЎСКІ.

СВЯТА Вялікага Кастрычніка, якое адзначаюць працоўныя ва ўсім свеце, мае асабістае свята. Таму што толькі ў сябе на Радзіме, у краіне, дзе 45 год назад адбылася Кастрычніцкая рэвалюцыя, я магу, нарэшце, быць упэўненым у заўтрашнім дні, працаваць для сябе, для свайго народа. Толькі ў Савецкай краіне я адчуў сябе

Жыццё, да якога імкнулася сэрца

чалавекам, годнасць якога ніхто не стараецца прынізіць.

Амаль 30 год я пражыў на чужыне. Калі ў 1928 годзе ехаў з навагрудчыны ў Аргенціну, думаў, што знайду там лёгчэйшае жыццё, добрыя заробкі. Але гады на чужыне былі жалівымі, асабліва першыя дзесяць. У мяне не было пастаяннай работы. Я не ведаў мовы, на якой тут гаварылі. Іэта былі гады масавага оспрацоўа. Работы не хапала аргенцінскім рабочым, а на нас, прыезджых, глядзелі, як на ворагаў. Доўга я перабываўся выпадковымі заробкамі. Толькі ў 1938 годзе знайшоў пастаянную работу — слесара на фабрыцы. Калі знайшоў работу, жыць стала лёгчэй. Але тут па гадзіме была такой моцнай, такой горкай, не давала спакою.

У Аргенціне ў нас было многа клубаў, дзе мы збіраліся, наладжвалі канцэрты, вечары, гутарылі аб Радзіме. Былі ў нас і школы, у якіх дзеці вучыліся рускай мове. Калі Савецкая краіна вяла вайну з нямецкімі фашыстамі, мы, эмігранты, усімі сіламі імкнуліся дапамагчы ёй. Памятаю такі выпадак. У Савецкім консульстве ў Монтэвідэо мы ўзялі партрэт Уладзіміра Ільіча Леніна, надрукавалі 5 000 экзэмпляраў. Суайчыннікі хутка разабралі ўсе партрэты і кожны пры гэтым ахвяраваў грошы ў фонд дапамогі Радзіме. У апошнія гады жыцця на чужыне я матэрыяльна жыў нядрэнна, але не адчуваў сябе свабодным. Мая чалавечая годнасць пастаянна прыніжалася. Я жыў у краіне, дзе не ўсе лю-

дзі маюць аднолькавыя правы. Гаспадар фабрыкі, дзе я працаваў, мог абляць мяне, зволіць з работы і выкінуць за вароты фабрыкі. Я быў адным з кіраў-

А. А. Тарнаповіч.

нікоў эмігранцкага клуба, і мне часта даводзілася хадзіць у паліцыю за дазволам арганізаваць вечар. І не аднойчы з паліцыі вяртаўся дадому пабітым. Мяне білі без усякай прычыны, і ніхто за гэта не адказаў.

... На Радзіму я вярнуўся ў 1956 годзе. Сустрэлі мяне вельмі добра. Я пачаў працаваць слесарам у Навагрудскім прамкамбінате. Атрымаў кватэру. У Аргенціне я нават не мог ажаніцца, бо не быў упэўнены, што змагу пракарміць сваю сям'ю. А тут я ажаніўся. У мяне дзве дачкі — Оля і Ала.

Жыццё рабочага чалавека ў нашай краіне зусім іншае. Я адчуваю сябе свабодным і не баю-

ся ні паліцыі, ні гаспадара. На Радзіме мяне прынялі ў члены Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Гэта была для мяне вельмі важная і вельмі радасная падзея. Мяне цэняць і паважваюць за маю працу. Неаднаразова ўзнагароджвалі ганаровымі граматамі, прэміямі. Мой партрэт вісіць на Дошцы гонару. Можа і не зусім скромна хваліцца, але я аб усім гэтым расказваю для таго, каб мае сябры ў Аргенціне ведалі, за што паважваюць чалавека ў краіне Саветаў.

У мяне ў Аргенціне засталіся сябры, з якімі я перапісваюся. Яны мне пішуць з Аргенціны, што жыццё там з кожным днём пагаршаецца. У краіне ўсё больш і больш беспрацоўных. Заработная плата рабочага зніжаецца, а прадукты і адзенне даражэюць. Вельмі высокая аплата за кватэру. За адзін пакой з кухняй рабочы вымушаны аддаць палавіну свайго заробку.

Усё гэта мне добра вядома. Я памятаю той час, калі сам жыў у пастаянным страху за заўтрашні дзень. Цяпер усё гэта канула ў нябыт. Я шчасліва, што вярнуўся на Радзіму, што жыў і працую на роднай савецкай зямлі, у краіне, дзе сапраўды мог вялікі Кастрычнік.

Аляксандр Афанасьевіч ТАРНАПОВІЧ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77. Дом друку. Рэдакцыя газеты «Радзіма».

Праз хвіліну святочны канцэрт.

Фотаацюд Л. Папковіча.

Падзеі, навіны, факты

Снегапагрузчык прадукцыйнасцю ў 100 тон снега ў гадзіну асвоіў Мінскі завод «Ударнік».

Гомельскі завод «Рухавік рэвалюцыя» выпускае вопытную партыю самаходна-пагрузачных машын неперапыннага дзеяння на гусенічным хадзе прадукцыйнасцю 450—500 кубічных метраў фрээрэнага торфу ў гадзіну. Прадукцыйнасць новых машын у 2—3 разы вышэй, чым у машын перапыннага дзеяння, якія выкарыстоўваюцца зараз.

У дзень 45-й гадавіны Кастрычніка расчыніць свае дзверы новы Палац культуры работнікаў мясцовай прамысловасці ў Гомелі.

На Бабруйскай швейнай фабрыцы ўступіў у строй новы цэх па выпуску трыкатажу. З уводам яго прадукцыя фабрыкі ўзрасце на 200 000 рублёў у год.

Закончылася рэканструкцыя Бабруйскай мэблевай фабрыкі № 1. За кошт рэканструкцыі фабрыка дасць дадаткова прадукцыі на 0,4 мільёна рублёў у год.

НА ЗДЫМКУ: інжынер старшы прараб Жабінкаўскага цукровага завода Георгій Мансімавіч Батура гутарыць з рабочымі-будаўнікамі.

Фота Е. Манарчука.

ДЛЯ ЗАХОДНЯЯ ЕУРОПЫ

Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па сярэднеўрапейскаму часу на сярэдняй хвалі 227 метраў (ці 1322 кілагерцы) з 6 да 7 гадзін, з 16.00 да 17.00 і з 21.00 да 21.30; на кароткай хвалі 30.83 метра (ці 9730 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін. Па нядзелях — на хвалях 30,83 метра і 227 метраў з 8 да 9 гадзін і з 10 да 13 гадзін.

НА БЕЛАРУСКАЯ МОВЕ

Па серадах — ад 21 гадзіны 30 мінут па сярэднеўрапейскаму зімовану часу на хвалі 50,51 метра (ці 5940 кілагерцаў) і на хвалі 31,48 метра (ці 9530 кілагерцаў).

па нядзелях — ад 8 гадзін раніцы па сярэднеўрапейскаму зімовану часу на хвалях 30,83 і 227 метраў.

ДЛЯ ЗША І КАНАДЫ

Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па нью-йоркскіму часу з 19.30 да 20.30 на хвалях: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).

НА БЕЛАРУСКАЯ МОВЕ

Па суботах — ад 20 гадзін да 20 гадзін 30 мінут па нью-йоркскіму часу на кароткіх хвалях: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў); 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).